

” Поліщук В., Цегельник Т., Харчук Я. Можливості використання технології «Шести Капелюхів» у розвитку мислення школярів з дислексією (на прикладі вивчення дитячих творів К. Єгорушкіної). *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 6. С. 40-46. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i6-006>.

Polishchuk V., Tsehelnik T., Kharchuk Ya. Mozhyvosti vykorystannia tekhnologii «Shesti Kapeliukhiv» u rozvytku myslennia shkoliariv z dysleksiieiu (na prykladi vyvchennia dytiachykh tvoriv K. Yehorushkinoi) [The possibilities of using the "Six Hats" technology in the development of thinking of students with dyslexia (on the example of studying children's works by K. Egorushkina)]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2024. Vol. 12, No 6. S. 40-46. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i6-006>.

УДК 159.95:[376-056.36:821.161.2'06-93.09]

DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i6-006

Віра ПОЛІЩУК¹, Тетяна ЦЕГЕЛЬНИК², Яна ХАРЧУК³

^{1, 2, 3}Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна

¹<https://orcid.org/0000-0002-4119-4329>
polvira1951@gmail.com

²<https://orcid.org/0000-0001-7643-0208>
sveettana@ukr.net

³<https://orcid.org/0009-0006-8026-9705>
yanakharchuk1701@gmail.com

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «ШЕСТИ КАПЕЛЮХІВ» У РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ З ДИСЛЕКСІЄЮ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ДИТЯЧИХ ТВОРІВ К. ЄГОРУШКІНОЇ)

Анотація. Освітньо-виховний процес за своїм змістом і технологією здійснення потребує постійного оновлення відповідно до нових змін, завдань і викликів, які ставить життя перед оновленою українською школою. Вдосконалення навчально-виховного потенціалу сучасного уроку – це далеко не тільки внесення змін в традиційну його структуру, але й нові підходи до формування уявлень про світ, життя, його цінності, майбутнє цивілізації. Вирішенню цих завдань у значній мірі сприяють інноваційні технології. Мета статті полягає в аналізі потенційних можливостей використання технології «шести капелюхів» у розвитку творчого мислення і мовленнєвих здібностей дітей з особливими освітніми потребами. Для забезпечення достовірності положень та висновків, досягнення мети використано комплекс методів дослідження: теоретичних – аналіз, синтез, порівняння та узагальнення інформації на українських і зарубіжних веб-сайтах, а також вивчення публікацій в електронній базі даних Google Scholar. Здійснено аналіз змісту наукових дефініцій: інноваційні технології, дислексія та чинники її виникнення, системний аналіз можливостей технології «шести капелюхів» у формуванні мислення і мовлення дітей з особливими освітніми потребами. Аналіз технології розглядається на прикладі роботи з дітьми з дислексією у процесі вивчення дитячих творів К. Єгорушкіної. У дослідженні виокремлено векторність потенціалу досліджуваної методики, обґрунтовано необхідність її застосування у процесі мисленнєвого розвитку дітей окресленої категорії. У процесі дослідження доведено, що, маючи на меті успішну інтеграцію дитини з дислексією у суспільне середовище, необхідною є рання діагностика специфічних аспектів її психічного розвитку, котрі суттєво ускладнюють проблематику в мисленнєвій сфері, з метою реалізації ефективною спеціалізованою корекційною допомогою.

Ключові слова: навчально-виховний потенціал уроку; інноваційні технології; діти з особливими освітніми потребами; дислексія; технологія «шести капелюхів»; творче мислення; мовлення; уява.

Vira POLISHCHUK¹, Tetiana TSEHELNYK², Yana KHARCHUK³

^{1, 2, 3}Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University, Ukraine

¹<https://orcid.org/0000-0002-4119-4329>
polvira1951@gmail.com

²<https://orcid.org/0000-0001-7643-0208>
sveettana@ukr.net

³<https://orcid.org/0009-0006-8026-9705>
yanakharchuk1701@gmail.com

THE POSSIBILITIES OF USING THE "SIX HATS" TECHNOLOGY IN THE DEVELOPMENT OF THINKING OF STUDENTS WITH DYSLEXIA (ON THE EXAMPLE OF STUDYING CHILDREN'S WORKS BY K. EGORUSHKINA)

Abstract. The educational process in terms of its content and technology requires constant updating in accordance with new changes, tasks and challenges that life poses to the renewed Ukrainian school. Improving the educational potential of the modern lesson is not only about making changes to its traditional structure, but also about new approaches to forming ideas about the world, life, its values, and the future of civilization. Innovative technologies greatly contribute to solving these problems. The purpose of the article is to analyze the potential possibilities of using the "six hats" technology in the development of creative thinking and speech abilities of children with special educational needs. To ensure the reliability of the provisions and conclusions, to achieve the goal, a set of research methods was used: theoretical - study, analysis, synthesis, comparison, generalization of information on Ukrainian and foreign websites, as well as study of publications in the electronic database Google Scholar. The article provides a theoretical and methodological analysis of the content of scientific definitions: innovative technologies, dyslexia and its factors, a systematic analysis of the possibilities of the "six hats" technology in the formation of thinking and speech of children with special educational needs. The analysis of the technology is considered on the example

of working with children with dyslexia in the process of studying children's works by K. Yegorushkina. The study identifies the vectorial potential of the studied methodology, substantiates the need for its application in the process of thinking development of children of this category. The study proves that in order to successfully integrate a child with dyslexia into the social environment, it is necessary to diagnose early the specific aspects of his/her mental development, which significantly complicate the problems in the thinking sphere, in order to implement effective specialized correctional assistance.

Key words: educational potential of the lesson; innovative technologies; children with special educational needs; dyslexia; six-hats technology; creative thinking; speech.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку нашої країни багато сфер її буття потребують змін, модернізації та інноваційних підходів, які б сприяли їх оновленню, модернізації та вдосконаленню відповідно до міжнародних підходів та стандартів. Ця вимога стосується, закономірно, сфери освіти і науки. Характерною ознакою сучасної української школи має стати фактор інноваційності. У сучасних умовах світової педагогічною спільнотою однозначно визнано, що осмислення, розробка та упровадженню інноваційних підходів та інноваційних технологій навчання у широкому контексті підпорядковані реалізації провідної місії освіти: створення оптимально сприятливих умов розвитку, освіти, виховання, життєвого і професійного самовизначення дітей і молоді. У більш вузькому трактуванні – інноваційні підходи та інноваційні технології реалізації освітньо-виховного процесу покликані створити сприятливі умови для освіти і навчання дітей і молоді з особливими освітніми потребами: які в силу певних обставин відчувають труднощі в оволодінні традиційною шкільною програмою. Власне тому доцільність вивчення можливостей використання технології «шести капелюхів» у розвитку творчого мислення і мовленнєвих здібностей дітей з особливими освітніми потребами не викликає жодних сумнівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Базисом процесу реалізації дослідження слугували напрацювання українських та зарубіжних дослідників з проблематики педагогічних інновацій, які слугують максимально корисною, прогресивною сучасною компонентою педагогічного процесу. Зокрема, у напрацюваннях Price, K. M., Wigg, K. G., Misener, V. L., Clarke, A., Yeung, N., Blokland, K., Barr, C. L. висвітлюються можливі труднощі розвитку мисленнєвої сфери у дітей з дислексією [17]. Мороз, Л. В. та Мірошниченко, К. П., а також Яценюк, Л. І., ідентифікують роль корекційних практик у роботі з дітьми досліджуваної категорії [16, 24], а Sunil, A. B., Banerjee, A., Divya, M., Rathod, Patel, J., Gupta, M. вивчають аспекти діагностичної і педагогічної роботи з дитиною [19].

У той же час, вченими під керівництвом Louleli, N. та Hämäläinen, а також Martins, L. Z. та Cárnio, M. S. проведено трактування суті і видів інновацій в роботі з дітьми з дислексією, досліджено особливості упровадження інноваційних технологій у процесі роботи з дітьми з особливими освітніми проблемами [11, 12]. Ряд дослідників аналізують природу, суть і причини дислексії, зокрема – Svirska, Z. та Yang, L. P. з співавторами [21, 23]. При цьому, науковці наголошують на пріоритетності ранньої діагностики тих її особливостей розвитку психічної сфери, які поглиблюють недорозвиток мисленнєвих функцій.

Аналіз опрацьованої нами літератури свідчить, що більшість дослідників сучасності трактують корекційно-педагогічний функціонал у інноваційному форматі роботи з дітьми, що страждають від дислексії, як важливу і необхідну ціннісну основу побудови сучасного навчально-виховного процесу роботи з ними. Водночас, питання дослідження потенційних можливостей окремих інноваційних технологій щодо навчання і розвитку мислення школярів з дислексією поки що залишаються поза увагою наукових досліджень, що актуалізує тематику даного дослідження.

Мета дослідження полягає в розкритті потенційних можливостей використання технології «шести капелюхів» на уроках літературного читання в початковій школі для дітей з дислексією, на прикладі досвіду використання творів Катерини Єгорушкіної.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження слугують низка напрацювань з проблематики розвитку дітей з дислексією у міждисциплінарному контексті. У процесі дослідження було застосовано низку загальних наукових методів, у тому числі, аналіз та синтез – задля дослідження актуальних теоретичних концептів і наукових напрацювань щодо проблем мисленнєвого розвитку дітей шкільного віку з дислексією та конкретизації термінологічного апарату; порівняння – з метою систематизації концептуальних підходів до дефініції базових понять та критеріїв вибору ефективних технологій та інструментів діяльності з розвитку мислення у школярів досліджуваної категорії; структурно-логічний метод – у процесі розроблення практичних пропозицій щодо вдосконалення традиційного механізму педагогічної корекційної роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Освітня сфера національного простору зазнала кардинальної трансформації з упровадженням концепції НУШ. Закономірним продовженням окресленого процесу стало упровадження інноваційних освітньо-виховних технологій у процес формування в процес формування свідомості і розвитку мислення сучасних школярів. Адже доля сучасного українського суспільства, його здатність до відбудови і розквіту у післявоєнний час у значній мірі залежатиме від конкурентоспроможності громадян, здатних орієнтуватися у сучасному мінливому світі й відповідній сфері професійної діяльності та оперативно реагувати на виклики і ризики життя,

приймати інноваційні нестандартні рішення, творчо підходити до вирішення проблем, уміти творчо й креативно мислити, бути здатними постійно оновлювати свої знання і навички відповідно до вимог сучасного буття. Ці завдання є актуальними на кожному етапі шкільної освіти, особливо у початковій школі, яка закономірно визнана фундаментом розвитку і формування мислення дитини. Тому упровадження інноваційних технологій в навчання молодших школярів набуває особливої актуальності.

Серед низки інноваційних технологій, які сприяють стимулюванню інтересу учнів до нових знань, сприяють формуванню розвитку дитини через залучення її до аналізу і розв'язання проблем/проблемних ситуацій і завдань та їх застосування у життєдіяльності, заслуговує на увагу технологія «Шести капелюхів», авторство якої належить Едварду де Боно (1933 р. н.) – популярному психологу, доктору медицини і філософії, номінанту на Нобелівську премію у галузі економіки, викладачу Кембриджського університету, автору 45 книг, засновнику техніки «мислення про мислення». На особливу увагу заслуговує той факт, що методики знайшли визнання і широке використання у різноманітних сферах (від навчально-виховного процесу у дошкільних закладах, у школах, закладах вищої освіти до діяльності різноманітних центрів підвищення кваліфікації, розвитку професійної майстерності до міжнародних організацій і корпорацій). У контексті виконуваного нами дослідження для нас особливий інтерес викликає наукова позиція Едварда де Боно стосовно того, що він трактує мислення як навичку, яку, згідно його думки, можна і потрібно розвивати. Розроблені дослідником вправи впливають на тренування і розвиток процесу мислення і можуть успішно застосовуватися як у закладах вищої освіти у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців, так і на уроках у школі як окремі інноваційні технології [14].

Для особливо цікавою видається ідея Едварда де Боно пов'язати типи мислення людини (у нашому випадку дитини) з кольоровими капелюхами. У метафоричному розумінні, вдягаючи кожен з капелюхів, людина/дитина може поглянути на конкретну життєву ситуацію/життєвий випадок чи проблему з декількох точок зору і тим самим розкрити та розширити їх/її сприйняття. Саме завдяки такому підходу ця технологія навчання мисленню у значній мірі допомагає структурувати мисленнєвий процес студентів чи школярів. Аналізуючи життєву ситуацію чи проблему, ми начебто розкладаємо кольоровий спектр на окремі кольори, розглядаючи її під різними кутами зору чи з різних точок зору. І таке поєднання різних точок зору сприяє створенню об'єктивної картини аналізу життєвої ситуації чи проблеми, допомагає об'єктивно її осмислити та відшукати оптимальний/найбільш вірний спосіб вирішення конкретної життєвої ситуації чи проблеми. Використовуючи техніку шести капелюхів, дитина оволодіває вмінням об'єктивно оцінювати явища/життєву ситуацію/проблему; давати їм об'єктивну оцінку; осмислювати їх з різних точок зору і тим самим розвивати у себе так зване «повнокольорове мислення» [22].

Технологію «Шість капелюхів» дослідники трактують як психологічну рольову гру, суть якої полягає в тому, щоб розглянути, охарактеризувати і здійснити аналіз однієї і тієї ж життєвої ситуації, випадку, події чи проблемної ситуації з шести різних (незалежних одна від одної) точок зору. Однозначно, що такий підхід дозволяє сформувати у дітей найбільш повне уявлення про предмет обговорення чи дискусії; на логічному й емоційному рівнях оцінити його переваги та недоліки. Дана технологія дозволяє структурувати і зробити набагато ефективнішою будь-яку розумову діяльність, як окремої дитини, так і групи дітей, особливо що стосується аналізу життєвих ситуацій, історій, випадків, розв'язування проблем та обговорення і прийняття рішень [22].

Технологія проста у використанні і на практиці її можна реалізовувати у шести різних і одночасно взаємопов'язаних режимах, кожен з яких представлений метафоричним капелюхом певного кольору. Такий підхід сприяє більш ефективній концентрації уваги дітей на явищі, процесі, життєвій чи проблемній ситуації, яка є предметом обговорення і аналізу та формуванню усвідомленого пізнання і мислення, а також здатності висловлювати власні думки, судження і міркування. Якщо опиратися на наукову позицію окремих дослідників стосовно того, що в різних режимах функціонування мозку (критика, емоції, творчість) його біохімічний баланс відрізняється, то технологія «шести капелюхів» є доволі актуальною і важливою для досягнення позитивного ефекту в освітній діяльності з дітьми з особливими освітніми потребами [6,18].

Важливою перевагою технології є той факт, що вона дозволяє розглянути і проаналізувати певне явище, подію, життєву чи проблемну ситуацію з різних точок зору, виявити переваги та недоліки, висловити свою власну позицію, пізнати альтернативну точку зору; сприяє розвитку уваги, мислення та вмінню логічно і коректно вести розповідь, бесіду, дискусію, спонукає дітей до пошуку додаткової інформації, її аналізу, порівняння, розширює їх світогляд [20,25]. Технологія, зазвичай, передбачає форму групової діяльності, яка проходить у теплому, дружньому неофіційному спілкуванні. Така атмосфера сприяє тому, що несміливі діти стають більш сміливими, а мовчазні – більш активними і говіркими учасниками освітнього процесу. У процесі використання даної технології цінним є той факт, що кожен учень має можливість обрати для себе різні ролі: експерта, що аналізує явище. Життєву

ситуацію чи проблему; учасника, який шукає варіанти розв'язання життєвої чи проблемної ситуації; мислителя, що аналізує зв'язки між подіями/явищами/ситуаціями; співрозмовника, котрий вміє слухати і дослухатися до думки інших, домовлятися; учасника команди, який вчиться працювати і співпрацювати з іншими її членами.

Розглянемо застосування даної технології на прикладі вивчення творів для дітей К. Єгорушкіної – казкотерапевтки, сценаристки мультфільмів, фахівчині з розвитку креативності. За освітою К. Єгорушкіна – філологиня та психологиня. Перша її поетична збірка «Пульсація миті» вийшла у світ 2006 року. К. Єгорушкіна є авторкою 15 книжок, більшість із яких адресовані дітям: «Пригоди Штанька», «Чубчик», «Будиночок з води» та інші. Книжка «Арчі» (класифікована як екоказка) стала першою в Україні книжкою для дітей, яка актуалізує перед дітьми екологічні проблеми на прикладі сортування сміття. Книга була видана у 2019 році. У контексті здійснюваного дослідження важливим є той факт, що третє видання цієї казки вийшло спеціальним шрифтом Antidyslexia, який визнано першим кириличним спеціалізованим шрифтом для дітей з дислексією.

Дислексія трактується науковцями як порушення сприйняття письмової мови, що характеризується труднощами навичок читання і письма. Дослідники виокремлюють декілька видів дислексії, серед них: оптичну, при якій спостерігається порушення сприйняття подібних літер, зокрема плутаються Г-Т, Б-Ь та інші. Дитині з дислексією важко розрізнити схожі за написанням букви, наприклад, Р і Ь; окрім того у дітей з дислексією спостерігається перевернуте сприйняття знакового зображення букв і цифр, що зумовлює складнощі із засвоєнням грамоти. Закономірно. Що спеціальний шрифт може допомогти дитині не плутати літери і читати книжку [2].

Однією із найбільш позитивних тенденцій розвитку системи української шкільної освіти упродовж останніх років є актуалізація проблеми навчання дітей з особливими освітніми потребами. Одним із порушень, яке вимагає уваги у контексті знаходження способів її вирішення є дислексія розвитку. Загалом, цей термін використовується для позначення специфічних труднощів читання та письма у дітей. Термін походить з грецької та латинської мов, де префікс *dys* означає відсутність чогось, труднощі, нездатність, а дієслово *lego* – я читаю [7,8].

Відсоток дислексії серед дітей шкільного віку у всьому світі становить близько 4% [8]. Учені, які вивчають явище дислексії, по різному пояснюють причини виникнення цього розладу. Лікарі виокремлюють такі основні види дислексії [15,16]: (1) дислексія зорового типу, яка, на думку фахівців, ґрунтується на порушенні сприйняття та зорової пам'яті і пов'язана з порушенням зорово-рухової координації та зорово-просторової координації; (2) слухова дислексія, що зумовлена порушенням сприйняття та слухової пам'яті звуків мови (найбільш часто вона пов'язана з порушенням мовних функцій); (3) інтегративна дислексія, за якої окремі функції не проявляють порушень, але спостерігається порушення їх координації, тобто мають місце порушення в перцептивно-руховій інтеграції; (4) дислексія змішаного типу, за якої виникають порушення у слуховому сприйнятті слова, слуховій послідовній пам'яті, зоровому сприйнятті слів, зоровій послідовній пам'яті, зорово-слуховій пам'яті та просторовій уяві.

Варто враховувати той факт, що труднощі з читанням і письмом, зазвичай, стають очевидними лише в початковій школі, хоча на них варто звертати увагу і їх слід помічати значно раніше [10,13]. При цьому особливу увагу слід приділяти дітям, у яких генетично можливий ризик виникнення дислексії. Це може стосуватися тих дітей, які народилися від аномальної вагітності та пологів, а також тих, хто у кого спостерігаються розлади у родині [2]. У світі, зокрема і в Україні, дітей з такою особливістю з кожним роком стає все більше. Виявляється, що від 10 до 20% дітей мають труднощі з розпізнаванням візуальних символів. Позитивним є той факт, що в Україні видано унікальну книгу, призначену для дітей з дислексією, яка допоможе їм швидше навчитися читати. Автором першої книги для дітей з дислексією «Арчі» є письменниця К. Єгорушкіна [1]. У цій книзі букви здаються тривимірними, що значно полегшує читання і розуміння тексту. Кожна буква має потовщення в нижній частині, щоб навіть в перевернутому вигляді вони менше плуталися. Така книга – знахідка для учителів і батьків, у яких діти мають проблеми з навчання через порушення читання.

Із метою узагальнення головних аспектів даного твору учням можна запропонувати технологію «шести капелюхів» (через призму шести запитань (відповідно до кольору капелюха).

Білий капелюх передбачає запитання, а, значить, обговорення загальної інформації про твір. його тему, його головну ідею). Можливими варіантами запитань можуть бути такі: «Чи знаєте ви, що таке казка?»; «А чи знаєте ви що таке екоказка?»; «Яку казку можна назвати екоказкою і чому?»; «Про що іде мова у цій екоказці?»; «Що тобі найбільше сподобалося у цій екоказці?». У процесі обговорення можемо орієнтовно очікувати на такі відповіді: «Казкою – називається ...»; «Екоказка – це...»; «Екоказкою можна назвати таку казку, у якій...». У цій екоказці розповідається про чудового песика Арчі, який разом із дідусем живе на березі моря і вважає своїм обов'язком прибирати сміття, яке залишають неосвічені, некультурні, недбайливі туристи. Мені дуже сподобався дідусь – господар Арчі, який умів майструвати різні кораблі, моделі вітрильників. Саме дідусь навчив Арчі збирати пластикові

пляшки, зносити їх на подвір'я. А потім дідусь, відкрутивши кольорові кришечки, спустивши повітря і зібравши в мішок, відносив на пункт прийому пластику.

Чорний капелюх, який уособлює ймовірні питання щодо проблем, помилок, протиріч, пов'язаних із змістом даної екоказки. Тому чорний капелюх, ймовірно, може крити у собі такі запитання: «Що тобі не сподобалося у даній казці?». «Як можна охарактеризувати туристів, які так безвідповідально залишають на березі моря сміття?». Важливо, щоб у процесі обговорення проблемних аспектів цієї екоказки діти звернули увагу на основну проблему, яку порушує авторка у творі: це спонукати дітей і дорослих задумуватися, постійно пам'ятати про екологію довкілля і дбати в міру своїх можливостей про чистоту нашої планети Земля. При цьому важливо підвести дітей до думки, що їм не може подобатися ситуація і вони, незважаючи на свій вік, не можуть залишатися байдужими до того, що багато людей у наш час проявляють недбайливе, байдуже, інколи навіть злочинне ставлення до природи і проблем екології. Вони, не задумуючись над наслідками, забруднюють довкілля пластиком та різним іншим сміттям. Дітей важливо підвести до думки, що туристи, які залишали після себе пластикові пляшки на березі або викидали їх у море, поступають дуже недобре і несвідомо. Тому добре, що на світі є собачка Арчик, яка кожного дня виловлює, підбирає і зносить пляшки на подвір'я дідуся, який відносив їх на пункт прийому пластику чи до інших контейнерів зі збору відходів.

Червоний капелюх, який уособлює емоції, передбачає відповідні запитання щодо аналізу і обговорення емоцій, які у дітей викликають персонажі екоказки. Важливо допомогти дітям обґрунтувати їх захоплення і повагу дідусем, який є вправним майстром з виготовлення сувенірних вітрильників і кораблів і який живе на березі моря із своїм другом – песиком Арчі. Дідусь викликає захоплення і повагу ще й тому, що навчив собачку збирати пластикові пляшки і навіть виловлювати їх у морі та зносити на подвір'я. Захоплення викликає і екологічно грамотна поведінка дідуся, який відкрутивши кольорові кришечки, впускає повітря з пляшок і тільки тоді, склавши їх у мішок, відносить на пункт прийому пластику. Позитивні емоції у дітей викликає поведінка Арчі, який дуже любить гратися з дітьми, особливо з дівчинкою Надійкою.

Жовтий капелюх передбачає запитання і обговорення переваг, позитивних сторін, повчальних моментів, пов'язаних з вивченням цієї екоказки. Ймовірними питаннями «жовтого капелюха» можуть бути такі: «Чого навчила вас ця казка?»; «Над чим ви задумалися після прочитання казки?»; «На що ви почали звертати увагу після прочитання казки?»; «Що ви хочете розповісти батькам/братикам/сестричкам/своїм друзям про цю казку?». Дітям важливо допомогти зрозуміти і запам'ятати те, що: (1) сміття, різні відходи, і, особливо, пластик, забруднюють наше довкілля, в якому ми проживаємо і нашу планету Земля в цілому; (2) що кожен з них після того, як прочитав казку про Арчі, буде ще більше дбати про чистоту довкілля і буде намагатися сортувати сміття і спонукати до цього членів своєї родини і друзів.

Зелений капелюх, що уособлює пропозиції і творчість, може передбачати такі запитання і пропозиції: «Якби ви опинилися на місці дідуся, як би ви навчали Арчика поводити себе із недбайливими туристами і збирати пластикові пляшки?»; «Чи вдома ваші батьки і ви сортуєте сміття?»; «Чи потрібно усім людям приділяти увагу сортуванню сміття і чи потрібно це робити кожного дня?»; «Чи є серед ваших друзів такі, які не приділяють належної уваги сортуванню сміття?»; «Чи будете ви з ними розмовляти про важливість сортування сміття?»; «Чи будете ви їх навчати сортуванню сміття?»; та інші. Творчий аспект може передбачати завдання намалювати малюнок до окремого епізоду казки; намалювати чи зліпити песика Арчі з пластиліну; разом з батьками чи старшими братиками і сестричками зібрати пластикові пляшки вдома і віднести їх до пункту прийому чи контейнера; зібрати використані батарейки, електричні лампочки, скляні банки чи пляшки, макулатуру і віднести їх до відповідного пункту прийому.

Синій капелюх, що передбачає (узагальнення, висновки), ставить перед дітьми запитання і скерування, щоб допомогти дітям на прикладі казки про дідуся і песика Арчі, зрозуміти як потрібно дбати про довкілля і як цьому треба вчитися і як важливо це робити постійно, кожного дня. Дітей варто підвести до розуміння, що чисте довкілля – це цінність як далекого майбутнього, так і сьогодення; це відповідальність кожного з нас за наше здоров'я і життя і за придатність планети для щасливого життя майбутніх поколінь.

Отже, робота над твором у такому форматі дозволяє учителеві акцентувати увагу учнів на різних аспектах твору, сприяє розвитку уваги, уяви, мислення, навчає їх формулювати запитання, давати на них відповіді і висловлювати свою думку, свої міркування.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У ході реалізації дослідження було проведено аналітику потенційних можливостей технології «шести капелюхів у розвитку творчого мислення і мовленнєвих здібностей дітей з особливими освітніми потребами. Вивчення технології на прикладі роботи з дітьми з дислексією у процесі вивчення дитячих творів К. Єгорушкіної дало змогу дослідити зміст базових дефініцій з окресленої тематики, зокрема, сутність інноваційного потенціалу сучасних педагогічно-корекційних методик, специфіку дислексії та споріднених ускладнень

мисленневих процесів у дітей шкільного віку з мовленнєвими порушеннями. У дослідженні виокремлено векторність потенціалу досліджуваної методики, обґрунтовано необхідність її застосування у процесі мисленнєвого розвитку дітей окресленої категорії. У процесі дослідження доведено, що, маючи на меті успішну інтеграцію дитини з дислексією у суспільне середовище, необхідною є рання діагностика специфічних аспектів її психічного розвитку, котрі суттєво ускладнюють проблематику в мисленнєвій сфері, з метою реалізації ефективної спеціалізованої корекційної допомоги. Очевидно, що технологія «Шести капелюхів» є доволі легкою у застосуванні, цікавою і, водночас, ефективною у навчанні дітей початкових класів з особливими освітніми потребами. Вона сприяє формуванню в учнів уміння успішно поєднувати критичне та «повнокольорове» мислення та генерувати нові ідеї. За допомогою цієї технології учні навчаються не лише усвідомлювати та приймати всі особливості своєї розумової діяльності, а й розвиватися.

Список використаних джерел

1. Арчі. Екоказка. Катерина Єгорушкіна. URL: <https://www.calameo.com/books/005886423e48b6137dccb>.
2. ДИСЛЕКСІЯ – «ХВОРОБА ГЕНІЇВ»: що варто знати?. URL: <https://medicover.ua/blog/dysleksiya-khvoroba-heniiv.html>.
3. Дичківська І. М. *Інноваційні педагогічні технології: підручник. 2-ге вид., допов.* Київ: Академвида, 2012. 352 с.
4. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць.* Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2014. С. 12-28. <https://core.ac.uk/download/pdf/42971148.pdf>
5. Guerra G. The contribution of auditory attention to reading processes of school-age children with and without dyslexia. [Doctoral Thesis]. Maastricht University, Birkbeck, University of London. 2022. <https://doi.org/10.26481/dis.20220322gg>.
6. Химинець В. В., Кірик М. Ю. *Інновації в початковій школі.* Тернопіль: Мандрівець, 2010. 312 с.
7. Льяна В. М. Психолінгвістичний методичний інструментарій подолання дислексій у молодших школярів (на допомогу практикам). *Особлива дитина: навчання і виховання.* 2021. №2 (102). С. 50-63.
8. Jincy J., Jose P. S. H. Survey on intervention & diagnosis of dyslexia. *International Conference on Advances in Electrical, Computing, Communication and Sustainable Technologies (ICAECT).* 2021. P. 1-5. <https://doi.org/10.1109/ICAECT49130.2021.9392606>.
9. Концепція Нової української школи <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
10. Лах М. Р. *Інноваційні технології навчання в сучасній школі* <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09>.
11. Louleli N., Härmäläinen J. A., Nieminen L., Parviainen T., Leppänen P. H. Dynamics of morphological processing in pre-school children with and without familial risk for dyslexia. *Journal of Neurolinguistics.* 2020. №56. <https://doi.org/10.1016/j.jneuroling.2020.100931>
12. Martins L. Z., Cárnio M. S. Reading comprehension in dyslexic schoolchildren after an intervention program. *CoDAS.* 2020. Vol. 32.
13. Marwat A. Studying Dyslexia and Cognitive Deficits in a Global Context to Investigate Learning Difficulties in Primary School Students. *Journal of International Relations and Social Dynamics.* 2023. №2(1). P. 1-10. <https://journal.makmind.com/index.php/JIRSD/article/view/11>
14. Метод «Шість капелюхів». <https://dptnzdp16.com.ua/метод-шість-капелюхів/>
15. Mettler H. M., Mary A. L. T., Shelley G. R. A. Y., Hogan T. P., Green S., Cowan N. Phonological working memory and sentence production in school-age children with typical language, dyslexia, and comorbid dyslexia and developmental language disorder. *Journal of Child Language.* 2024. №51(1). P. 56-90. <https://doi.org/10.1017/S0305000922000435>.
16. Мороз Л. В., Мірошніченко К. П. Корекція дислексії у дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали X Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції.* 2021. Суми. С. 11–15. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14022>.
17. Price K. M., Wigg K. G., Misener V. L., Clarke A., Yeung N., Blokland K., Barr C. L. Language difficulties in school-age children with developmental dyslexia. *Journal of learning disabilities.* 2022. №55(3). P. 200-212. <https://doi.org/10.1177/00222194211006207>
18. Стрикал Н. Використання інновацій у навчальному процесі в початкових класах. <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/545>.
19. Sunil A. B., Banerjee A., Divya M., Rathod H. K., Pate, J., Gupta M. Dyslexia: An invisible disability or different ability. *Industrial Psychiatry Journal.* 2023. №32(1). https://doi.org/10.4103/ipj.ipj_196_23.
20. СУСПІЛЬСТВО Українка видала книжку для дітей з дислексією: у ній використовують спеціальний шрифт. URL: <https://shotam.info/ukrainka-vydala-knyzhku-dlia-ditey-z-dysleksiiei-u-niyukorystovuiut-spetsial-nuy-shryft/>.
21. Svirska Z. Diagnosis of the audio-verbal memory as a basic modality of mnemonic processes of elementary school children with Dyslexia. *Educational Dimension.* 2020. №3. P.156-170. <https://doi.org/10.31812/educdim.v55i0.3943>.
22. Технологія «Шість капелюхів мислення» <https://naurok.com.ua/tehnologiya-shist-kapelyuhiv-mislennya-267409.html> (дата звернення 01.01.2024).
23. Yang L. P., Li C. B., Li X. M., Zhai M. M., Zhao J., Weng X. C. Prevalence of developmental dyslexia in primary school children: a protocol for systematic review and meta-analysis. *World Journal of Pediatrics.* 2022. №18(12). P. 804-809. <https://doi.org/10.1007/s12519-022-00572-y>.

24. Яценюк, Л. І. Корекція дислексії у дітей молодшого шкільного віку. *Імідж сучасного педагога*. 2023. №4 (211). С. 101-105. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4\(211\)-101-105](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4(211)-101-105)
25. Закалик Г. М. Прояви дисграфії та дислексії у молодших школярів. *Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет конференції*. 2021. <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/209fb739-5b8a-4bca-9764-7d8141c6bada/content#page=60>

References

1. Archi. Ekokazka. Katerina Egoryshkina. URL: <https://www.calameo.com/books/005886423e48b6137dccb> (дата звернення 29.02.2024) [in Ukrainian].
2. DYSLEKSIJA - "HVORоба GENIJIV": SHCO VARTO ZNATU? URL: <https://medicover.ua/blog/dysleksiya-khvorobaheniyiv.html> (date of application: 06.03.2024) [in Ukrainian].
3. Duchkivska I. M. *Innovacijni pedagogichni tehnologiji: a textbook. 2nd ed.* Kyiv: Akademyda. 2012. 352 p. [in Ukrainian]
4. Dybasenjuk O. A. *Innovacii v sychasnij osviti. Innovations in education: integration of science and practice: a collection of scientific and methodological works.* Zhytomyr: Zhytomyr State University Publishing House. 2014. P. 12-28. <https://core.ac.uk/download/pdf/42971148.pdf> [in Ukrainian]
5. Guerra G. The contribution of auditory attention to reading processes of school-age children with and without dyslexia. [Doctoral Thesis]. Maastricht University, Birkbeck, University of London. 2022. <https://doi.org/10.26481/dis.20220322gg>
6. Humunec V. V., Kiruk M. J. *Innovacii v pochatkovij shkoli*. Ternopil: The Traveler, 2010. 312 p. [in Ukrainian]
7. Iljana V. M. Pshoholingvistichnij metoduchnij instrymetarij podolannja dusleksij y molodshuh shkoljariv. *Special child: education and upbringing*. 2021. №2 (102). P. 50-63. [in Ukrainian]
8. Jincy J., Jose P. S. H. Survey on intervention & diagnosis of dyslexia. *International Conference on Advances in Electrical, Computing, Communication and Sustainable Technologies (ICAECT)*. 2021. P. 1-5. doi: 10.1109/ICAECT49130.2021.9392606.
9. Koncepcija Novoji ukrajinskoji shkolu <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (date of application: 01.03.2024). [in Ukrainian]
10. Lah M. R. *Innovacijni tehnologiji navchannja v sychasnij shkoli* <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09> (date of application: 29.02.2024). [in Ukrainian]
11. Louleli N., Hämäläinen J. A., Nieminen L., Parviainen T., Leppänen P. H. Dynamics of morphological processing in pre-school children with and without familial risk for dyslexia. *Journal of Neurolinguistics*. 2020. №56. <https://doi.org/10.1016/j.jneuroling.2020.100931>
12. Martins L. Z., Cárnio M. S. Reading comprehension in dyslexic schoolchildren after an intervention program. *CoDAS*. 2020. Vol. 32.
13. Marwat A. Studying Dyslexia and Cognitive Deficits in a Global Context to Investigate Learning Difficulties in Primary School Students. *Journal of International Relations and Social Dynamics*. 2023. №2(1). P. 1-10. <https://journal.makmind.com/index.php/JIRSD/article/view/11>
14. Metod «Shist kapeljyhiv». <https://dptnzdp6.com.ua/метод-шість-капельюхів/> (date of application: 01.03.2024). [in Ukrainian]
15. Mettler H. M., Mary A. L. T., Shelley G. R. A. Y., Hogan T. P., Green S., Cowan N. Phonological working memory and sentence production in school-age children with typical language, dyslexia, and comorbid dyslexia and developmental language disorder. *Journal of Child Language*. 2024. №51(1). P. 56-90. doi:10.1017/S0305000922000435
16. Moroz L. V., Miroshnuchenko K. P. Korekcija dusleksiji y ditej molodshogo shkilnogo viky iz zatrumkojy psuhichnogo rozvutky. *Modern problems of speech therapy and rehabilitation: materials of the X All-Ukrainian correspondence scientific and practical conference*. 2021. Sumu. P. 11-15. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14022> [in Ukrainian]
17. Price K. M., Wigg K. G., Misener V. L., Clarke A., Yeung N., Blokland K., Barr C. L. Language difficulties in school-age children with developmental dyslexia. *Journal of learning disabilities*. 2022. №55(3). P. 200-212. <https://doi.org/10.1177/00222194211006207>
18. Stukal N. Vukorustannja innovacij y navchalnomy procesi v pochatkovuh klasah. <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/545>. (date of application: 01.03.2024). [in Ukrainian]
19. Sunil A. B., Banerjee A., Divya M., Rathod H. K., Pate, J., Gupta M. Dyslexia: An invisible disability or different ability. *Industrial Psychiatry Journal*. 2023. №32(1). DOI: 10.4103/ipj.ipj_196_23
20. SYSPILSTVO. Ukrajinka vudala knugky dlya ditej z dusleksiejy: y nij vukorustovyjyt specialnuy shrufft. <https://shotam.info>. URL: <https://shotam.info/ukrainka-vydala-knyzhku-dlia-ditej-z-dysleksiieiu-u-niy-vykorystovuiut-spetsial-nyy-shryft/> (date of application: 01.03.2024). [in Ukrainian]
21. Svirskaz Z. Diagnosis of the audio-verbal memory as a basic modality of mnemonic processes of elementary school children with Dyslexia. *Educational Dimension*. 2020. №3. P.156-170. <https://doi.org/10.31812/educdim.v55i0.3943>
22. Tehnologija ««Shist kapeljyhiv muslehhja»» <https://naurok.com.ua/tehnologiya-shist-kapelyuhiv-mislennya-267409.html> (date of application: 01.03.2024). [in Ukrainian]
23. Yang L. P., Li C. B., Li X. M., Zhai M. M., Zhao J., Weng X. C. Prevalence of developmental dyslexia in primary school children: a protocol for systematic review and meta-analysis. *World Journal of Pediatrics*. 2022. №18(12). P. 804-809. <https://doi.org/10.1007/s12519-022-00572-y>
24. Jacenyk, L. I. Korekcija dusleksiji y ditej molodshogo shkilnogo viky. *The image of a modern teacher*. 2023. №4 (211). P. 101-105. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4\(211\)-101-105](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4(211)-101-105) [in Ukrainian]
25. Zakaluk G. M. Projavu dusgrafiji ta dusleksiji y molodshuh shkoljariv. *Proceedings of the VIII International Scientific and Practical Internet Conference*. 2021. <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/209fb739-5b8a-4bca-9764-7d8141c6bada/content#page=60> [in Ukrainian]